

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

M. Tvl. Ciceronis Epistolae Ad Familiares Ex Recensione Joannis Georgii Graevii

Cicero, Marcus Tullius

Lemgoviae, MDCCLXX.

VD18 13537830

M. Tullii Ciceronis Epistolarum. Liber Undecimus, Ad D. Brutum, Et
Ceteros.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18649

LEPIDUS IMP. ITER. PONT. MAX. S. D. SENAT. 35.
POP. PL. Q. R.

S. V. liberique vestri V. B. E. E. Q. V. Deos, hominesque testor, patres conscripti, qua mente, & quo animo semper in rempublicam fuerim, & quam nihil antiquius communi salute, ac libertate judicarem: quod vobis brevi probassem, nisi mihi fortuna proprium consilium extorsisset. Nam exercitus cunctus consuetudinem suam in civibus observandis, communique pace, seditione facta, retinuit: meque tantæ multitudinis civium Romanorum salutis, atque incolumitatis causam suscipere, ut vere dicam, coegit. In qua re ego vos, patres conscripti, oro, atque obsecro, ut privatis offensionibus omissis, summæ reipublicæ consulatis, neve misericordiam nostram, exercitusque nostri, in civili dissensione, sceleris loco ponatis. Quod si salutis omnium, ac dignitatis rationem habueritis: melius & vobis, & reipublicæ consulatis. Data III kal. a Ponte Argenteo. Valet.

M. TULLII CICERONIS
EPISTOLARUM

LIBER UNDECIMUS,

AD

D. BRUTUM, ET CETEROS.

D. BRUTUS BRUTO SUO ET C. CASSIO, S. I.

QUO in statu simus, cognoscite. Heri vesperi apud me Hirius fuit: qua mente esset Antonius, demonstravit; pessima scilicet, & infidelissima.

L 7

Nam

Nam se neque mihi provinciam dare posse aiebat, neque arbitrari, tuto in urbe esse quemquam nostrum: adeo esse militum concitatos animos, & plebis. Quorum utrumque esse falsum, puto vos animadvertere: atque illud esse verum, quod Hirtius demonstrabat; timere eum, ne, si mediocre auxilium dignitatis nostræ habuissemus, nullæ partes iis in republica relinquerentur. Cum in his angustiis versarer, placitum est mihi, ut postularem legationem liberam mihi, reliquisque nostris, ut aliqua causa proficiscendi honesta quæreretur. Hæc se impetraturum pollicitus est: nec tamen impetraturum confido: tanta est hominum insolentia, & nostri insectatio. Ac si dederint, quod petimus, tamen paullo post futurum puto, ut hostes judicemur; aut aqua & igni interdiciamur. Quid ergo est, inquis, tui consilii? dandus est locus fortunæ: cedendum ex Italia: migrandum Rhodum, aut aliquo terrarum arbitror. Si melior casus fuerit, revertemur Romam: si mediocris, in exilio vivemus: si pessimus, ad novissima auxilia descendemus. Succurret fortasse hoc loco alicui vestrum, cur novissimum tempus expectemus potius, quam nunc aliquid moliamur? Quia ubi consistamus, non habemus, præter Sex. Pompejum, & Bassum Cæcilium: quid mihi videntur, hoc nuntio de Cæsare allato, firmiores futuri. Satis tempore ad eos accedemus, ubi, quid valeant, scierimus. Pro Cassio, & te, si quid me velitis recipere, recipiam. Postulat enim hoc Hirtius, ut faciam. Rogo vos, quam primum mihi rescribatis. nam non dubito, quin his de rebus ante horam quartam Hirtius certiozem me sit facturus: quem in locum convenire possimus. Quo me velitis venire, rescribite. Post novissimum Hirtii sermonem, placitum est mihi postulare, ut liceret nobis esse Romæ publico præsidio: quod illos nobis concessuros non puto. magnam enim invidiam iis faciemus. Nihil tamen non postulandum putavi, quod æquum esse staturerem.

BRUTUS, ET CASSIUS PRAETT. M. AN- 2.
TONIO COS.

DE TUA fide, & benivolentia in nos, nisi persuasum esset nobis, non scripsissemus hæc tibi: quæ profecto, quum istum animum habes, in optimam partem accipies. Scribitur nobis, magnam veteranorum multitudinem Romam convenisse jam, & ad kalendas Junias futuram multo majorem. De te si dubitemus, aut vereamur, simus nostri dissimiles. Sed certe, cum ipsi in tua potestate fuerimus, tuoque adducti consilio dimiserimus ex municipiis nostros necessarios, neque solum edicto, sed etiam litteris id fecerimus: digni sumus, quos habeas tui consilii participes, in ea præsertim re, quæ ad nos pertinet. Quare petimus a te, facias nos certiores tuæ voluntatis in nos: putesne, nos tutos fore in tanta frequentia militum veteranorum, quos etiam de reponenda ara cogitare audimus: quod velle & probare vix quisquam posse videtur, qui nos salvos, & honestos velit. Nos ab initio spectasse otium, nec quidquam aliud libertate communi quæsisse, exitus declarat. Fallere nemo nos potest, nisi tu: quod certe abest a tua virtute, & fide: sed alius nemo facultatem habet decipiendi nos. tibi enim uni credidimus, & credituri sumus. Maximo de nobis timore afficiuntur amici nostri: quibus etsi tua fides explorata est, tamen illud in mentem venit, multitudinem veteranorum facilius impelli ab aliis quo libet, quam a te retineri posse. Rescribas nobis ad omnia, rogamus. Nam illud valde leve est, ac nugatorium, ea re denuntiaturum esse veteranis, quod de commodis eorum mense Junio laturus esses. Quem enim impedimento futurum putas, cum de nobis certum sit, nos quieturos? Non debemus cuiquam videri nimium cupidi vitæ, cum accidere nobis nihil possit sine pernicie, & confusione omnium rerum.

BRUTUS, ET CASSIUS PRAETT. S. D. 3.
ANTONIO, COS.S. V. B. E. Litteras tuas legimus, simillimas edicti tui,
con-

contumeliosas, minaces, minime dignas, quæ a te nobis mitterentur. Nos, Antoni, te nulla laceſſimus injuria: neque miraturum credidimus, ſi prætores, & ea dignitate homines, aliquid ediſto poſtulafſemus a conſule. Quod ſi indignaris, auſos eſſe id facere: concede nobis, ut doleamus, ne hoc quidem abs te Bruto, & Caſſio tribui. Nam de dilectibus habitis, & pecuniis imperatis, exercitibus ſollicitatis, & nuntiis trans mare miſſis, quod te queſtum eſſe negas; nos quidem tibi credimus optimo animo te feciſſe: ſed tamen neque agnoſcimus quidquam eorum; & te miramur, cum hæc reticueris, non potuiſſe continere iracundiam tuam, quin nobis de morte Cæſaris objiceres. Illud vero quemadmodum ferendum ſit, tute cogita: non licere prætoribus, concordix, ac libertatis cauſa, per ediſtum, de ſuo jure decidere, quin conſul arma minetur. Quorum fiducia nihil eſt, quod nos terreas. Neque enim decet, aut convenit nobis, periculo ulli ſubmittere animum noſtrum. Neque eſt Antonio poſtulandum, ut iis imperet, quorum opera liber eſt. Nos ſi alia hortarentur, ut bellum civile ſuſcitare vellemus, litteræ tuæ nihil proficerent. Nulla enim minantis auctoritas apud liberos eſt. Sed pulchre intelligis non poſſe nos quoquam impelli: & fortaiſſis ea re minaciter agis, ut judicium noſtrum, metus videatur. Nos in hac ſententia ſumus, ut te cupiamus in libera republica magnum, atque honeſtum eſſe: vocemus te ad nullas inimicitias: ſed tamen pluriſ noſtram libertatem, quam tuam amicitiam æſtimemus. Tu etiam atque etiam vide, quid ſuſcipias, quid ſuſtinere poſſis: neque, quam diu vixerit Cæſar, ſed quam non diu regnarit, fac cogites. Deos quæſumus, conſilia tua republicæ ſalutaria ſint, ac tibi, ſi minus: ut, ſalva atque honeſta republica, tibi quam minimus noceant, optamus. Pridie nonas Sex.

4. D. BRUTUS IMP. COS. DESIGN. S. D. CICERONI.

SI de tua in me voluntate dubitarem, multis a te verbis peterem, ut dignitatem meam tuerere. ſed proſecto eſt ita, ut mihi perſuaſi, me tibi eſſe curæ. Progreſ-

gressus sum ad Inalpinos cum exercitu, non tam nomen imperatorium captans, quam cupiens militibus satisfacere, firmosque eos ad tuendas nostras res efficere: quod mihi videor consecutus. Nam & liberalitatem nostram, & animum sunt experti, cum omnium bellicosissimis bellum gessi: multa castella cepi: multa vastavi. Non sine causa ad senatum litteras misi. Adjuva nos tua sententia: quod cum facies, ex magna parte communi commodo intervieris.

M. CICERO S. D. BRUTO IMP. COS. DES. 5.

LUPUS familiaris noster, cum a te venisset, cumque Romæ quosdam dies commoraretur, ego eram in iis locis, in quibus maxime me tuto esse arbitrabar. Eo factum est, ut ad te Lupus sine meis litteris rediret, cum tamen curasset tuas ad me perferendas. Romam autem veni a. d. quintum idus Decembris, nec habui quidquam antiquius, quam ut Pansam statim convenirem: ex quo e de te cogovi, quæ maximæ optabam. Quare hortatione tu quidem non eges, si ne illa quidem in re, quæ a te gesta est post hominum memoriam maxima, hortatorem desiderasti. Illud tamen breviter significandum videtur, populum Romanum omnia a te expectare, atque in te aliquando recuperandæ libertatis omnem spem ponere. Tu, si dies, noctesque memineris (quod te facere certo scio) quantam rem gesseris: non obliviscere profecto, quantæ tibi etiam nunc gerendæ sint. Si enim iste provinciam nactus erit, cui quidem ego semper amicus fui ante, quam illum intellexi non modo aperte, sed etiam libenter cum republica bellum gerere, spem reliquam nullam video salutis. Quamobrem te obsecro iisdem precibus, quibus S. P. Q. R. ut in perpetuum rempublicam dominatu regio liberet: ut principiis consentiant exitus. Tuum est hoc munus, tuæ partes: a te hoc civitas, vel omnes potius gentes non expectant solum, sed etiam postulant. quamquam, cum hortatione non egeas, ut supra scripsi, non utar ea pluribus verbis: faciam illud, quod meum est, ut tibi omnia mea officia, studia, curas, cogitationes polli-

pollicear, quæ ad tuam laudem, & gloriam pertinebunt. Quamobrem velim tibi ita persuadeas, me tum reipublicæ causa, quæ mihi vita mea est carior; tum quod tibi ipse faveam, tuamque dignitatem amplificari velim, tuis optimis consiliis, amplitudini, gloriæ, nullo loco defuturum. Vale.

6. M. CICERO S. D. BRUTO IMP. COS. DES.

LUPIUS noster cum Romam sexto die Mutina venisset, postridie me mane convenit; tua mihi mandata diligentissime exposuit, & litteras reddidit. Quod mihi tuam dignitatem commendas, eodem tempore existimo te mihi meam dignitatem commendare: quam mehercule non habeo tua cariorem. Quare mihi gratissimum facies, si exploratum habebis, tuis laudibus nullo loco nec consilium, nec studium meum defuturum. Cum tribuni plebis edixissent, senatus adesset a. d. XIII kal. Jan. haberentque in animo de prædicio consulum designatorum referre; quamquam statueram in senatum ante kal. Jan. non venire: tamen, cum eodie ipso edictum tuum propositum esset, nefas esse duxi, aut ita haberi senatum, ut de tuis divinis in rempublicam meritis sileretur, (quod factum esset, nisi ego venissem) aut, etiam si quid de te honorifice diceretur, me non adesse. Itaque in senatum veni mane: quod cum esset animadversum, frequentissimi senatores convenerunt. Quæ de te in senatu egerim, quæ in concione maxima dixerim, aliorum te litteris malo cognoscere. Illud tibi persuadeas velim, me omnia, quæ ad tuam dignitatem augendam pertinebunt, quæ est per se amplissima, summo semper studio suscepturum, & defensurum: quod quamquam intelligo me cum multis esse facturum, tamen appetam hujus rei principatum.

7. M. CICERO S. D. D. BRUTO IMP. CONS. DES.

CUM adhibuisset domi meæ Lupus me, & Libonem, & Servium, consobrinum tuum: quæ mea fuerit sententia, cognosse te ex M. Sejo arbitror; qui nostro sermoni interfuit. Reliqua, quamquam statim Sejum

Græ-

Græceus est subsecutus, tamen ex Græcejo poteris cognoscere. Caput autem est hoc, quod te diligentissime percipere, & meminisse volam, ut ne in libertate, & salute populi Romani conservanda auctoritatem senatus exspectes, nondum liberi, ne & tuum factum condemnes (nullo enim publico consilio rempublicam liberasti: quo etiam est res illa major, & clarior) & adolescentem, vel puerum potius, Cæsarem, iudices temere fecisse, qui tantam causam publicam privato consilio susceperit: denique homines rusticos, sed fortissimos viros, civesque optimos, dementes fuisse iudices, primum milites veteranos, commilitones tuos, deinde legionem Martiam, legionem quartam; quæ suum consulem hostem judicaverunt, seque ad salutem reipublicæ defendendam contulerunt. Voluntas senatus, pro auctoritate haberi debet, cum auctoritas impeditur metu. Postremo suscepta tibi causa jam bis est, ut non sit integrum: primum idibus Martiis; deinde proxime exercitu novo, & copiis comparatis. Quamobrem ad omnia ita paratus, seu animatus debes esse, non ut nihil facias, nisi iussus; sed ut ea geras, quæ ab omnibus summa cum admiratione laudentur.

M. CICERO S. D. BRUTO IMP. COS. DES. 8.

EO tempore Polla tua misit, ut ad te, si quid vellem, darem litterarum, cum quid scriberem, non habebam. Omnia enim erant suspensa propter expectationem legatorum: qui quid legissent, nihil dum nuntiabatur. Hæc tamen scribenda existimavi: primum, S. P. Q. R. de te laborare, non solum salutis suæ causa, sed etiam dignitatis tuæ, admirabilis enim est quædam tui nominis caritas, amorque in te singularis omnium civium. Ita enim sperant, atque confidunt, ut antea rege, sic hoc tempore regno te rempublicam liberaturum. Romæ dilectus habetur, totaque Italia; si hic dilectus appellandus est, cum ultro se offerunt omnes: tantus ardor occupavit animos hominum desiderio libertatis, odioque diutinæ servitutis. De reliquis rebus a te jam expectare litteras debemus,

bemus, quid ipse agas, quid noster Hirtius, quid Cæsar meus: quos spero brevi tempore societate victoriæ tecum copulatos fore. Reliquum est, ut de me id scribam, quod te ex tuorum litteris & spero, & malo cognoscere; me neque deesse ulla in re, neque unquam defuturum dignitati tuæ.

9. D. BRUTUS S. D. M. CICERONI.

PANSA amisso, quantum detrimenti respublica acceperit, non te præterit. nunc auctoritate, & prudentia tua prospicias oportet, ne inimici nostri, consulibus sublatis, sperent se convalescere posse. Ego, ne consistere possit in Italia Antonius, dabo operam. sequar eum confestim. utrumque me præstaturum spero, ne aut Ventidius elabatur, aut Antonius in Italia moretur. In primis rogo te, ad hominem ventosissimum, Lepidum, mittas, ne bellum nobis redintegrare possit, Antonio sibi conjuncto. Nam de Pollione Asinio puto te perspicere, quid facturus sit. multæ, & bonæ, & firmæ sunt legiones Lepidi, & Asinii. Neque hæc idcirco tibi scribo, quod te non eadem advertere sciam, sed quod mihi persuasissimum est, Lepidum recte facturum numquam, si forte vobis id de hoc dubium est. Plancum quoque confirmetis oro; quem spero, pulso Antonio, reipublicæ non defuturum. Si se Alpes Antonius trajecerit, constitui præsidium in Alpibus collocare, & te de omni re facere certiolem. III kal. Maii, ex castris Regii.

10. D. BRUTUS S. D. M. CICERONI.

NON mihi rempublicam plus debere arbitror, quam me tibi. gratiorem me esse in te posse, quam isti perverti sint in me, exploratum habes: si tamen hoc temporis videatur dici causa malle me tuum iudicium, quam ex altera parte omnium istorum. Tu enim a certo sensu, & vero iudicas de nobis: quod isti ne faciant, summa malivolentia, & livore impediuntur. Interpellent me, quo minus honoratus sim, dum ne interpellent, quo minus respublica a me commode administrari possit. Quæ quanto sit in periculo, quam pote-

potero brevissime exponam. Primum omnium, quantam perturbationem rerum urbanarum afferat obitus consulum, quantamque cupiditatem hominibus injiciat vacivitas, non te fugit. Satis me multa scripsisse, quæ litteris commendari possint, arbitror. Scio enim, cui scribam. Revertor nunc ad Antonium: qui ex fuga cum parvulam manum militum haberet inermium, ergastula solvendo, omneque genus hominum arripiendo, satis magnum numerum videtur effecisse. Hoc accessit manus Ventidii, quæ trans Apenninum itinere facto difficillimo ad Vada pervenit, atque ibi se cum Antonio conjunxit. Est numerus veteranorum, & armatorum satis frequens cum Ventidio. Consilia Antonii hæc sint, necesse est: aut ad Lepidum ut se conferat, si recipitur; aut Apennino, Alpibusque se teneat, & decursionibus per equites, quos habet multos, vastet ea loca, in quæ incurrerit: aut rursus se in Etruriam referat, quod ea pars Italiae sine exercitu est. Quod si me Cæsar audisset, atque Apenninum transisset: in tantas angustias Antonium compulsem, ut inopia potius, quam ferro conficeretur. Sed neque Cæsari imperari potest, nec Cæsar exercitui suo. quod utrumque pessimum est. Cum hæc talia sint: quo minus, quod ad me pertinet, homines interpellent, ut supra scripsi, non impedio. Hæc quemadmodum explicari possint, aut, a te cum explicabuntur, ne impediatur, timeo. Alere jam milites non possum. Cum ad rempublicam liberandam accessi, H. S. mihi fuit pecuniæ cccc amplius. Tantum abest, ut meæ rei familiaris liberum sit quidquam, ut omnes jam meos amicos ære alieno obstrinxerint. Septem nunc numeros legionum alo: qua difficultate, tu arbitrare. Non, si Varronis thesauros haberem, subsistere sumtui possem. Cum primum de Antonio exploratum habuerim, faciam te certiorum. Tu me amabis ita, si hoc idem me in te facere senseris. III non, Maji, ex castris, Dertona.

D. BRUTUS IMP. COS. DES. S. D. M. CICERONI. II.

EODEM exemplo a te mi litteræ redditæ sunt, quo pueri

pueri mei attulerunt. Tantum me tibi debere existimo, quantum persolvere difficile est. Scripsi tibi, quæ hic gererentur. in itinere est Antonius: ad Lepidum proficiscitur: ne de Planco quidem spem adhuc abiecit, ut ex libellis suis animadverri, qui in me inciderunt. In quibus quos ad Asinium, quos ad Lepidum, quos ad Plancum mitteret, scribebat. Ego tamen non habui ambiguum, & statim ad Plancum misi: & biduo ab Allobrogibus, & totius Galliæ legatos exspecto, quos confirmatos domum remittam. Tu, quæ istic opus erunt administrari, prospicies, ut ex tua voluntate, rei publicæ commodo fiant. Malivolentiæ hominum in me, si poteris, occures, si non poteris, hoc consolabere, quod me de statu meo nullis contumeliis deterrere possunt. pridie nonas Maji ex castris, finibus Statiellensium.

12. M. CICERO S. D. BRUTO IMP. COS. DES.

TRES uno die a te accepi epistolas: unam brevem, quam Flacco Volumnio dederas; duas pleniores: quarum alteram tabellarius T. Vibii attulit; alteram ad me misit Lupus. Ex tuis litteris, & ex Græceji oratione, non modo non restinctum bellum, sed etiam inflammatum videtur. Non dubito autem, pro tua singulari prudentia, quin perspicias, si aliquid firmitatis nactus sit Antonius, omnia tua illa præclara in rempublicam merita, ad nihilum esse ventura. Ita enim Romam erat nuntiatum, ita persuasum omnibus, cum paucis inermis, perterritis metu, fracto animo, fugisse Antonium. Qui si ita se habet, ut, quemadmodum audiebam de Græcejo, configi cum eo sine periculo non possit: non ille mihi fugisse a Mutina videtur, sed locum belli gerendi mutasse. Itaque homines alii facti sunt: nonnulli etiam queruntur, quod persecuti non sitis. opprimi potuisse, si celeritas adhibita esset, existimant. Omnino est hoc populi, maximeque nostri, in eo potissimum abuti libertate, per quem eam consecutus sit. Sed tamen providendum sit, ne quæ justa querela esse possit. Res se sic habet. Is bellum confecerit, qui Antonium oppresserit. Hoc quam
vim

vim habeat, te existimare malo, quam me apertius scribere.

D. BRUTIUS, M. T. C. S. D. 13.

IAM non ago tibi gratias. Cui enim re vix referre possum, huic verbis non patitur res satisfieri. Attendere te volo, quæ in manibus sunt. Qua enim prudentia es, nihil te fugiet, si meas litteras diligenter legeris. Sequi confestim Antonium his de causis, Cicero, non potui. eram sine equitibus, sine jumentis: Hirtium perisse nesciebam: Cæsari non credebam prius, quam convenissem, & collocutus essem. Hic dies hoc modo abiit. Postero die mane a Pansa sum arcessitus Bononiam. Cum in itinere essem, nuntiatum mihi est, eum mortuum esse. Recurri ad meas copiolas. sic enim vere eas appellare possum. Sunt extenuatissimæ, & inopia omnium rerum pessime acceptæ. Biduo me Antonius antecessit, itinera fecit multo majora fugiens, quam ego sequens. Ille enim iit passim, ego ordinatim. Quacumque iit, ergastula solvit, homines arripuit. constitit nusquam prius, quam ad Vada venit. Quem locum volo tibi esse notum. Jacet inter Apenninum, & Alpes, impedimentissimus ad iter faciendum. Cum abessem ab eo milia passuum triginta, & se jam Ventidius conjunxisset; concio ejus ad me est allata: in qua petere cœpit a militibus, ut se trans Alpes sequerentur; sibi cum M. Lepido convenire. Succlamatum est, & frequenter a militibus Ventidianis, (nam suos valde quam paucos habet) sibi aut in Italia pereundum esse, aut vincendum. Et orare cœperunt, ut Pollentiam iter facerent. Cum sustinere eos non posset, in posterum diem iter suum contulit. Hac re mihi nuntiata, statim quinque cohortes Pollentiam præmisi, meumque iter eo contuli. hora ante præsidium meum Pollentiam venit, quam Trebellius cum equitibus. sane quam sum gavisus. in hoc enim victoriam puto consistere. In spem venerant, quod neque Planci quattuor legiones omnibus suis copiis pares arbitrabantur; neque ex Italia tam celeriter exercitum trajici posse credebant. quos ipsi adhuc sa-
tis

tis arroganter Allobroges, equitatusque omnis, qui co præmissus erat a nobis, sustinebant: nostroque adventu sustineri facilius posse confidimus. Tamen si quo etiam casu Isaram se trajecerint, ne quod detrimentum reipublicæ injungant, summa a nobis dabitur opera. vos magnum animum, optimamque spem de summa republica habere volumus, cum & nos, & exercitus nostros singulari concordia conjunctos, ad omnia pro vobis videatis paratos. Sed tamen nihil de diligentia remittere debetis, dareque operam, ut quam paratissimi & ab exercitu, reliquisque rebus pro vestra salute contra sceleratissimam conspirationem hostium conflagamus, qui quidem eas copias, quas diu simulatione reipublicæ comparabant, subito ad patriæ periculum converterunt.

14. M. T. C. D. BRUTO, IMP. COS. DES. S. P. D.

MIRABILITER, mi Brute, lætor, mea consilia, measque sententias a te probari de decemviris, de ornando adolescente. Sed quid refert? mihi crede, homini non glorioso: plane jam, Brute, frigeo. *ὄργανον* enim erat meum senatus. id est jam dissolutum. Tantam spem attulerat exploratæ victoriæ tua præclara Mutina eruptio, fuga Antonii, conciso exercitu, ut omnium animi relaxati sint, meæque illæ vehementes contentiones, tamquam *ὀνειδαρχίας* esse videantur. Sed, ut ad rem redeam, legionem Martiam, & quartam negant, qui illas norunt, ulla conditione ad te posse perducī. Pecuniæ, quam desideras, ratio potest haberi, eaque habebitur. De Bruto arcessendo, Cæsareque ad Italiæ præsidium tenendo, valde tibi assentior. Sed, ut scribis, habes obtretractores; quos equidem facillime sustineo: sed impediunt tamen. Ex Africa legiones exspectantur. Sed bellum istuc renatum mirantur homines. Nihil tam præter spem unquam. Nam die tuo natali victoria nuntiata, in multa secula videbamus rempublicam liberatam. Novi timores retexunt superiora. Scripsisti autem ad me iis, quas idibus Majis dedisti, modo te accepisse a Planco litteras, non recipi a Lepido Antonium. Id si ita est, omnia faciliora: sin
ali-

aliter, magnum negotium: cujus exitum non extime-
 sco; tuæ partes sunt. Ego plus, quam feci, facere non
 possum. Te tamen, id quod spero, omnium maximum
 & clarissimum videre cupio.

M. T. C. D. BRUTO, IMP. COS. DES. S. P. D. 15.

ETSI mihi tuæ litteræ jucundissimæ sunt: tamen ju-
 cundius fuit, quod in summa occupatione tua
 Planco collegæ mandasti, ut te mihi per litteras excu-
 sare: quod fecit ille diligenter. mihi autem nihil ama-
 bilius officio tuo, & diligentia. Conjunctio tua, cum
 collega, concordiaque vestra, quæ litteris communi-
 bus declarata est, S. P. Q. R. gratissima accidit.
 Quod superest, perge, mi Brute: & jam non cum aliis,
 sed tecum ipse certa. Plura scribere non debeo, præ-
 fertim ad te: quo magistro brevitatis uti cogito. Lit-
 teras tuas vehementer exspecto, & quidem tales, qua-
 les maxime opto.

M. T. C. D. BRUTO, IMP. COS. DES. S. P. D. 16.

PERMAGNI interest, quo tibi hæc tempore epistola
 reddita sit: utrum cum sollicitudinis aliquid habe-
 res, an cum ab omni molestia vacuus esses. Itaque
 ei præcepi, quem ad te misi, ut tempus observaret
 epistolæ tibi reddendæ. Nam quemadmodum coram
 qui ad nos intempestive adeunt, molesti sæpe sunt:
 sic epistolæ offendunt, non loco redditæ. Si autem,
 ut spero, nihil te perturbat, nihil impedit; & ille,
 cui mandavi, satis scite, & commode tempus ad te
 cepit adeundi: confido, me, quod velim, facile a te
 impetraturum. L. Lamia præturam petit, hoc ego
 utor uno omnium plurimum. Magna vetustas, magna
 consuetudo intercedit: quodque plurimum valet, nihil
 mihi ejus est familiaritate jucundius. Magno præterea
 beneficio eius, magnoque merito sum obligatus. Nam
 Clodianis temporibus, cum equestri ordinis princeps
 esset, proque mea salute acerrime propugnaret, a Ga-
 binio consule relegatus est: quod ante id tempus civi
 Romano contigit nemini. Hoc cum populus Romanus
 meminit, me ipsum non meminisse turpissimum est.

M

Que-

Quapropter persuade tibi, mi Brute, me petere præturam. Quamquam enim Lamia summo splendore, summa gratia est, magnificentissimo munere ædilicio: tamen, quasi ea ita non essent, ego suscepi totum negotium. Nunc, si me tanti facis, quanti certe facis, quum equitum centurias tenes, in queis regnas, mitte ad Lupum nostrum, ut is nobis eas centurias conficiat. Non tenebo te pluribus. Ponam in extremo quod sentio. Nihil est, Brute, omnia cum a te expectem, quod mihi gratius facere possis.

17. M. T. C. D. BRUTO, IMP. S. D.

LAMIA uno omnium familiarissime utor. Magna ejus in me, non dico officia, sed merita, eaque sunt populo Romano notissima. Is magnificentissimo munere ædilitatis perfunctus, petit præturam: omnesque intelligunt, nec dignitatem ei deesse, nec gratiam. Sed is ambitus extare videtur, ut ego omnia pertimescam, totamque petitionem Lamiæ mihi sustinendam putem. In ea re quantum me possis adjuvare, facile perspicio: nec vero, quantum mea causa velis, dubito. Velim igitur, mi Brute, tibi persuadeas, nihil me majore studio a te petere, nihil te mihi gratius facere posse, quam si omnibus tuis opibus, omni studio, Lamiam in petitione juveris, quod ut facias, vehementer te rogo.

18. M. T. C. D. BRUTO, IMP. COS. DES. S. D.

ETSI ex mandatis, quæ Galbæ, Volumnioque ad senatum dedisti, quid timendum, suspicandumque putares, suspicabamur: tamen timidiora mandata videbantur, quam erat dignum tua, populique Romani victoria. Senatus autem, mi Brute, fortis est, & habet fortes duces. Itaque moleste ferebat, se a te, quem omnium, quicumque fuissent, fortissimum judicaret, timidum, atque ignavum judicari. Etenim cum, te incluso, spem maximam omnes habuissent in tua virtute, florente Antonio: quis erat, qui quidquam timeret, profligato illo, te liberato? Nec vero Lepidum timebamus. Quis enim esset, qui illum tam furiosum arbitra-

bitra-

bitraretur, ut qui in maximo bello pacem velle se dixisset, is in optatissima pace bellum reipublicæ indiceret? Nec dubito, quin tu plus provideas. Sed tamen tam recenti gratulatione, quam tuo nomine ad omnia deorum templa fecimus, renovatio timoris magnam molestiam afferebat. Quare velim equidem, id quod spero, ut plane abjectus, & fractus sit Antonius. Sin aliquid virium forte collegerit: sentiet, nec senatui consilium, nec populo Romano virtutem deesse, nec reipublicæ te vivo, imperatorem. XIII kal. Jun.

D. BRUTUS, M. T. C. S. P. D.

19.

AD senatum quas litteras misi, velim prius perlegas: & si qua tibi videbuntur, commutes. Necessario me scripsisse, ipse animadvertes, nam cum putarem, quartam, & Martiam legiones mecum futuras, ut Druso, Paulloque placuerat, vobis assentientibus: minus de reliquis rebus laborandum existimavi. Nunc vero cum sim cum tironibus egentissimis, valde & meam & vestram vicem timeam, necesse est. Vicetini me, & M. Brutum præcipue observant. His ne quam patiari injuriam fieri in senatu venarum causa, a te peto. Causam habent optimam, officium in rempublicam summum, genus hominum adversariorum seditiosum, & incertissimum, XII kalend. Jun, Vercellis.

D. BRUTUS, IMP. COS. DES. M. T. C. S. P. D. 20.

QUOD pro me non facio, id pro te facere meus in te amor, tuaque officia cogunt, ut timeam. Sæpe enim mihi cum esset dictum, neque a me contemptum, novissime Labeo Segulius, homo sibi similis, narrat mihi, apud Cæsarem se fuisse, multumque sermonem de te habitum esse: ipsum Cæsarem nihil sane de te questum, nisi dictum, quod diceret te dixisse, laudandum adolescentem, ornandum, tollendum: se non esse commissurum, ut tolli possit. Hoc ego Labeonem credo illi retulisse, aut finxisse dictum, non ab adolescente prolatum. Veteranos vero pessime loqui, volebat Labeo me credere, & tibi ab iis instare periculum: maximeque indignari, quod in decemviris

M 2

neque

neque Cæsar, neque ego habiti essemus: atque omnia ad vestrum arbitrium essent collata. Hæc cum audissem, & jam in itinere essem, committendum nondum putavi, prius ut Alpes transgrederer, quam, quid istic ageretur, scirem. Nam de tuo periculo, crede mihi, iactatione verborum, & denuntiatione periculi, sperare eos, te pertimesacto, adolescente impulso, posse magna consequi præmia: & totam istam cantilenam ex hoc pendere, ut quam plurimum lucri faciant. Neque tamen non te cautum esse volo, & insidias vitantem. Nihil enim tua mihi vita potest esse jucundius, neque carius. Illud vide, ne timendo, magis timere cogare. Et, quibus rebus potest occurri veteranis, occurras. Primum, quod desiderant de decemviris, facias: deinde de præmiis. Si tibi videtur, agros eorum militum, qui cum Antonio veterani fuerunt, his dandos censeas ab utrisque nobis. De nummis, lente, ac ratione habita pecuniæ, senatum de ea re constituturum: quattuor legionibus iis, quibus agros dandos censuistis, video facultatem fore ex agris Silani, & agro Campano. Æqualiter, aut forte agros legionibus assignari puto oportere. Hæc me tibi scribere non prudentia mea hortatur, sed amor in te, & cupiditas otii; quod sine te consistere non potest. Ego, nisi valde necesse fuerit, ex Italia non excedam. legiones armo, paro: spero me non pessimum exercitum habiturum ad omnes casus, & impetus hominum. De exercitu, quem Pansa habuit, legionem mihi Cæsar non remittit. Ad has litteras statim mihi rescribe, tuorumque aliquem mitte, si quid reconditum magis erit, meque scire opus esse putaris. Vale. *ix kal. Jun. Eporedia.*

21. M. T. C. D. BRUTO, IMP. S. P. D.

Dii isti Segulio malefaciant, homini nequissimo omnium, qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt! Quid? tu illum tecum solum, aut cum Cæsare, qui neminem prætermiserit, quicum loqui potuerit, cui non eadem ista dixerit? Te tamen, mi Brute, sic amo, ut debeo, quod istud quidquid esset nugarum, me scire voluisti. Signum enim magnum amoris dedisti, Nam quod

quod idem Segulius, veteranos queri, quod tu, & Cæsar in decemviris non essetis, utinam ne ego quidem essem! Quid enim molestius? Sed tamen, cum ego sensissem, de iis, qui exercitus haberent, sententiam ferri oportere: iidem illi, qui solent, reclamarunt. Itaque excepti etiam estis, me vehementer repugnante. Quocirca Segulium negligamus, qui res novas quærit: non quo veterem comederit: nullam enim habuit: sed hanc ipsam recentem novam devoravit. Quod autem scribis, te, quod pro te ipso non facias, id pro me, ut de me timeas aliquid: omni te, vir optime, mihi que carissime Brute, de me metu libero. Ego enim, quæ provideri poterunt, non fallar in iis: quæ cautionem non habebunt, de his non ita valde laboro. Sim enim impudens, si plus postulem, quam homini a rerum natura tribui potest. Quod mihi præcipis, ut caveam, ne timendo magis timere cogar; & sapienter, & amicissime præcipis. Sed velim tibi persuadeas, cum te constet excellere hoc genere virtutis, ut nunquam me scias, nunquam perturbare; me huic tuæ virtuti proxime accedere. Quamobrem neque metuum quidquam, & cavebo omnia. Sed vide, ne tua iam, mi Brute, culpa futura sit, si ego quidquam timeam. tuis enim opibus, & consulatu tuo, etiam si timidi essemus, tamen omnem timorem abjiceremus; præsertim cum persuasum omnibus esset, mihi que maxime, a te nos unice diligi. Consiliis tuis, quæ scribis, de quatuor legionibus, deque agris assignandis ab utrisque vestrum, vehementer assentior. Itaque cum quidam de collegis nostris agrariam curationem ligurrerent; disturbavi rem, totamque vobis integram reservavi. Si quid erit occultius, & (ut scribis) reconditum, meorum aliquem mittam, quo fidelius ad te litteræ perferantur. Pridie nonas Iunii.

M. T. C. D. BRUTO IMP. S. P. D. 22.

CUM Appio Claudio, C. F. summa mihi necessitudo est, multis ejus officiis, & meis muris constituta. Peto a te majorem in modum, vel humanitatis tuæ, vel mea causa, ut cum auctoritate tua, quæ plurimum

valet, conservatum velis. Volo, te, cum fortissimus vir cognitus sis, etiam clementissimum existimari. Magno tibi erit ornamento, nobilissimum adolescentem beneficio tuo esse salvum. Cujus quidem causa hoc melior debet esse, quod pietate adductus, propter patris restitutionem, se cum Antonio conjunxit. Quare etsi minus veram causam habebis, tamen vel probabilem aliquam poteris inducere. Nutus tuus potest hominem, summo loco natum, summo ingenio, summa virtute, officiosissimum præterea, & gratissimum, incolumem in civitate retinere. Quod ut facias, ita a te peto, ut majore studio, magisque ex animo petere non possim,

23. D. BRUTUS M. T. C. S. P. D.

NOS hic valeamus recte: & quo melius valeamus, operam dabimus. Lepidus commode de nobis sentire videtur. Omni timore deposito, debemus libere reipublicæ consulere. Quod si omnia essent aliena, tamen tribus tantis exercitibus propriis reipublicæ valentibus, magnum animum habere debebas, quem & semper habuisti, & nunc fortuna adjuvante augere potes. Quæ tibi superioribus litteris mea manu scripsi, terrendi tui causa homines loquuntur. Si frenum momorderis, peream, si te omnes, quot sunt, conantem loqui ferre poterint. Ego, tibi ut antea scripsi, dum mihi a te litteræ veniant, in Italia morabor. XIX kal. jun. Eporedia.

24. CICERO D. BRUTO, S. P. D.

NARRO tibi: antea subirascebar brevitati tuarum litterarum, nunc mihi loquax esse videor, te igitur imitabor. Quam multa, quam paucis? Te recte valere, operamque dare, ut quotidie melius: Lepidum commode sentire: tribus exercitibus quidvis nos oportere confidere. Si timidus essem: tamen ista epistola mihi omnem metum absterfisses. Sed, ut mones, frenum momordi, etenim qui, te incluso, omnem spem habuerim in te, quid nunc putas? Cupio jam vigiliam meam, Brute, tibi tradere: sed ita, ut ne desim con-

stan-

stantiæ meæ. Quod scribis, in Italia te moraturum, dum tibi litteræ meæ veniant: si per hostem licet, non erraris. multa enim Romæ. sin adventu tuo bellum confici potest, nihil sit antiquius. Pecunia expeditissima quæ erat, tibi decreta est. Habes aman- tissimum Servium, nos non desumus, *IIx idus Junias.*

M. T. C. D. BRUTO, S. P. D. 25.

EXSPECTANTI mihi tuas quotidie litteras, Lupus noster subito denuntiavit, ut ad te scriberem, si quid vellem. Ego autem, etsi, quid scriberem, non habebam, (acta enim ad te mitti sciebam: inanem au- tem sermonem litterarum tibi injucundum esse audie- bam) brevitatem secutus sum, te magistro. Scito igitur, in te, & in collega spem omnem esse. De Bruto autem nihil adhuc certi; quem ego, quemadmodum præcipis, privatis litteris ad bellum commune vocare non desino: qui utinam jam adesset! intestinum urbis malum, quod est non mediocre, minus timeremus. Sed quid ago? non imitor λακωνισµόν tuum? altera jam pagella procedit. Vince, & vale, *xiv kal. Quintiles.*

D. B. IMP. M. T. C. S. P. D. 26.

MAXIMO meo dolore hoc solatio utor, quod intel- ligunt homines, non sine causa me timuisse ista quæ acciderunt. Deliberent, utrum trajiciant legiones ex Africa, necne, & ex Sardinia; & Brutum arcessant, necne: & mihi stipendium dent, an non decernant. Ad senatum litteras misi. Crede mihi, nisi ista omnia ita sunt, quemadmodum scribo, magnum nos omnes adiruros periculum. Rogo te, videte quibus homini- bus negotium detis, qui ad me legiones adducant. & fide opus est, & celeritate. *III non. Jun. ex castris.*

M. CICERO MATIO, S. 27.

NONDUM satis constitui, molestiane plus, an vo- luptatis attulerit mihi Trebatius noster, homo cum
M 4 ple-

plenus officii, tum uniusque nostrum amantissimus. Nam cum in Tusculanum vesperi venissem, postridie ille ad me, nondum satis firmo corpore cum esset, mane venit. Quem cum objurgarem, quod parum valetudini parceret: tum ille, nihil sibi longius fuisse, quam ut me videret. Num quidnam, inquam, novi? Detulit ad me querelam tuam: de qua prius, quam respondeo, pauca præponam. Quantum memoria repetere præterita possum, nemo est mihi te amicus antiquior. Sed vetustas habet aliquid commune cum multis: amor non habet. Dilexi te, quo die cognovi: meque a te diligere judicavi. Tuus deinde discessus,isque diurnus, ambitio nostra, & vitæ dissimilitudo non est passa voluntates nostras consuetudine conglutinari. Tuum tamen erga me animam agnovi multis annis ante bellum civile, cum Cæsar esset in Gallia. Quod enim vehementer mihi utile esse putabas, nec inutile ipsi Cæsari, perfecisti, ut ille me diligeret, coleret, haberet in suis. Multa præterea, quæ temporibus illis inter nos familiarissime dicta, scripta, communicata sunt, graviora enim consecuta sunt. Et initio belli civilis cum Brundisium versus ire ad Cæsarem, venisti ad me in Formianum. Primum hoc ipsum quanti, præsertim temporibus illis? Deinde oblitum me putas consilii, sermonis, humanitatis tuæ? quibus rebus interesse memini Trebatium. Nec vero sum oblitus litterarum tuarum, quas ad me misisti, cum Cæsari obviam venisses in agro, ut arbitror, Trebulano. Secutum illud tempus est, cum me ad Pompejum proficisci, sive pudor meus coegit, sive officium, sive fortuna. Quod officium tuum, quod studium vel in absentem me, vel in præsentem meos defuit? quem porro omnes mei & mihi, & sibi te amiciosem judicaverunt? Veni Brundisium: oblitumne me putas, qua celeritate, ut primum audieris, ad me Tarento advolaris? quæ tua fuerit assessio, oratio, confirmatio animi mei, fracti communium miseriarum metu? Tandem aliquando Romæ esse cœpimus, quid defuit nostræ familiaritati in maximis rebus? Quonam modo me gererem adversus Cæsarem, usus tuo consilio sum. In reliquis officiis,

cui

cui tu tribuisti, excepto Cæsare, præter me, ut domum ventitares, horasque multas sæpe suavissimo sermone consumeres? tum, cum etiam, si meministi, ut hæc φιλοσοφόμενα scriberem, tu me impulisti. Post Cæsaris reditum, quid tibi majori curæ fuit, quam ut essem ego illi quam familiarissimus? quod effeceras. Quorsum igitur hæc oratio longior, quam putaram? quia sum admiratus, te, qui hæc nosse deberes, quidquam a me commissum, quod esset alienum nostræ amicitia, credidisse. Nam præter hæc, quæ commemoravi, quæ testata sunt, & illustria, habeo multo occultiora, quæ vix verbis exsequi possam. Omnia me tua delectant: sed maxime, maxima cum fides in amicitia, consilium, gravitas, constantia; tum lepos, humanitas, litteræ. Quapropter redeo nunc ad querelam. Ego te suffragium tulisse in illa lege, primum non credidi: deinde, si credidissem, numquam id sine aliqua justa causa existimarem te fecisse. Dignitas tua facit, ut animadvertatur, quidquid facias: malivolentia autem hominum, ut nonnulla durius, quam a te facta sint, proferantur. Ea tu si non audis; quid dicam, nescio. equidem, si quando audio, tam defendo, quam me scio a te contra iniquos meos solere defendi. Defensio autem est duplex. Alia sunt, quæ liquido negare soleam: ut de isto ipso suffragio. alia, quæ defendam a te pie fieri, & humane: ut de curatione ludorum. Sed te, hominem doctissimum, non fugit, si Cæsar rex fuerit, quod mihi quidem videtur, in utramque partem de tuo officio disputari posse: vel in eam, qua ego uti soleo, laudandam esse fidem, & humanitatem tuam, qui amicum etiam mortuum diligas: vel in eam, qua nonnulli utuntur, libertatem patriæ, vitæ amici anteponendam. Es his sermonibus utinam essent delatæ ad te disputationes meæ! Illa vero duo, quæ maxima sunt laudum tuarum, quis aut libentius, quam ego, commemorat, aut sapius: te, & non suscipiendi belli civilis gravissimum auctorem fuisse, & moderandæ victoriæ; in quo, qui mihi non assentiretur, inveni neminem. Quare habeo gratiam Trebatio, familiari nostro, qui mihi dedit cau-

sam harum litterarum: quibus nisi credideris, me omnis officii, & humanitatis expertem judicaris; quo nec mihi [gravius] quidquam potest esse, nec te alienius.

28.

M. TULLIUS CICERONI S.

MAGNAM voluptatem ex tuis litteris cepi, quod, quam speraram, atque optaram, habere te de me opinionem, cognovi. De qua etsi non dubitabam, tamen, quia maximi aestimabam, ut incorrupta maneret, laborabam. Conscius autem mihi eram, nihil a me commissum esse, quod boni cujusquam offenderet animum. Eo minus credebam, plurimis, atque optimis artibus ornato tibi temere quidquam persuaderi potuisse, praesertim in quem mea propensa, & perpetua fuisset atque esset benivolentia. Quod quum, ut volui, scio esse: respondebo criminibus, quibus tu pro me, ut par erat, tua singulari bonitate & amicitia nostra, saepe restitisti. Nota enim mihi sunt, quae in me post Caesaris mortem contulerint. Vicio mihi dant, quod mortem hominis necessarii graviter fero: atque eum, quem dilexi, periisse indignor. Ajunt enim, patriae amicitiam praeposendam esse: proinde ac si jam vicerint, obitum ejus reipublicae fuisse utilem. Sed non agam astute. Fateor me ad istum gradum sapientiae non pervenisse. Neque enim Caesarem in dissensione civili sum secutus; sed amicum, quamquam re offendebar, tamen non deserui: neque bellum umquam civile, aut etiam causam dissensionis probavi; quam etiam nascentem extinguere summe studui. Itaque in victoria hominis necessarii, neque honoris, neque pecuniae dulcedine sum captus; quibus praemiis reliqui, minus apud eum, quam ego, cum possent, immoderate sunt abusi. Atque etiam res familiaris mea, lege Caesaris diminuta est; cujus beneficio plerique, qui Caesaris morte laetantur, remanserunt in civitate. Civibus vicis ut parceteretur, aequae, ac pro mea salute, laboravi. Possum igitur, qui omnes voluerim incolomes, eum, a quo id impetratum est, periisse non indignari; cum praesertim iidem homines illi, & invidiae,

die,

diæ, & exitio fuerint? Plesteris ergo, inquit, quum factum nostrum improbare audes. O superbiam inauditam! alios in facinore gloriari, aliis ne dolere quidem impunitè licere! At hæc etiam servis semper libera fuerunt, timerent, gauderent, dolerent suo potius, quam alterius arbitrio: quæ nunc, ut quidem isti dicunt, libertatis auctores metu nobis extorquere conantur. Sed nihil agunt. Nullius umquam periculi terroribus ab afficio aut ab humanitate desciscam. Numquam enim honestam mortem fugiendam, sæpe etiam appetendam putavi. Sed quid mihi succensent, si id opto, ut pœniteat eos sui facti? Cupio enim, Cæsaris mortem omnibus esse acerbam. At debeo pro civili parte rempublicam velle salvam. Id quidem me cupere, nisi & ante acta vita, & reliqua mea spes, tacente me, probat, dicendo vincere non postulo. Quare majorem in modum te rogo, ut rem potiore oratione ducas: mihi que si sentis expedire, recte fieri, credas nullam communionem cum improbis esse posse. An, quod adolescens præstiti, cum etiam errare cum excusatione possem: id nunc, ætate præcipitata, commutem, ac me ipse retexam? Non faciam: neque, quod displiceat, committam, præterquam quod hominis mihi conjunctissimi ac viri amplissimi doleo gravem casum. Quod si aliter essem animatus, numquam quod facerem, negarem: ne & in peccando improbus, & in dissimulando timidus, ac vanus existimarer. At ludos, quos Cæsaris victoriæ Cæsar adolescens fecit, curavi. At id ad privatum officium, non ad statum reipublicæ pertinet. Quod tamen munus & hominis amicissimi memoriæ, ac honoribus præstare, etiam mortui, debui: & optime spei adolescenti, ac dignissimo Cæsare petenti negare non potui. Veni etiam consulis Antonii domum sæpe, salutandi causa: ad quem, qui me parum patriæ amantem esse existimant, rogandi quidem aliquid, aut auferendi causa, frequentes ventitare reperies. Sed quæ hæc est arrogantia, quod Cæsar numquam interpellavit, quin, quibus vellem, atque etiam quos ipse non diligebat, tamen iis uterer: eos, qui mihi amicum eripuerunt, carpendo me, efficere conari, ne,

quos velim, diligam? Sed non vereor, ne aut meæ vitæ modestia parum valitura sit in posterum contra falsos rumores; aut ne etiam ii, qui me non amant, propter meam in Cæsarem constantiam, non malint mei, quam sui similes amicos habere. Mihi quidem si optata contingent, quod reliquum est vitæ, in otio Rhodi degam: sin casus aliquis interpellarit, ita ero Romæ, ut recte fieri semper cupiam. Trebatio nostro magnas ago gratias, quod tuum erga me animum simplicem atque amicum aperuit: & quod eum, quem semper lubenter dilexi, quo magis jure colere, atque observare deberem, fecit. Bene vale, & me dilige.

29.

CICERO APPIO, S.

DUBITANTE mihi (quod scit Atticus noster) de hoc toto consilio professionis, quod in utramque partem in mentem multa veniebant, magnum pondus accessit ad tollendam dubitationem, judicium, & consilium tuum. Nam & scripsisti aperte, quid tibi videretur, & Atticus ad me sermonem tuum pertulit. Semper judicavi, in te, & in capiendo consilio prudentiam summam esse, & in dando fidem: maximeque sum expertus, cum initio civilis belli per litteras te confuisssem, quid mihi faciendum esse censes; eundumne ad Pompejum, an manendum in Italia. Suasisti, ut consulere dignitati meæ. ex quo, quid sentire, intellexi: & sum admiratus fidem tuam, & in consilio dando religionem; quod, cum aliud malle amicissimum tuum putares, antiquius tibi officium meum, quam illius voluntas fuit. Equidem & ante hoc tempus te dilexi, & semper me a te diligi sensi. Et cum abessem, atque in magnis periculis essem: & me absentem, & meos presentes a te cultos, & defensos esse, meministi. Et post meum reditum, quam familiariter mecum vixeris, quæque ego de te & senserim, & prædicarim, omnes, qui solent hæc animadvertere, testes habemus. Gravissimum vero judicium de mea fide, & de constantia fecisti, cum, post mortem Cæsaris & totum te ad amicitiam meam contulisti. Quod tuum judicium,

diciam, nisi mea summa benivolentia erga te, omnibusque meritis comprobaro, ipse me hominem non putabo. Tu, mi Appi, conservabis amorem tuum (etsi more magis hoc quidem scribo, quam quo te admonendum putem) meaue omnia tuebere: quæ tibi ne ignota essent, Attico mandavi: a me autem, cum paulum otii nacti erimus, uberiores litteras expectato. Da operam ut valeas, hoc mihi gratius facere nihil potes.

M. TULLII CICERONIS
EPISTOLARUM

LIBER DUODECIMUS,

AD

C. CASSIUM, ET CETEROS.

M. T. C. C. CASSIO, S. P. D. I.

FINEM nullam facio, mihi crede, Cassi, de te, & de Bruto nostro, id est, de tota republica cogitandi, cujus omnis spes in vobis est, & in D. Bruto. Quam quidem jam habeo ipse meliorem, republica a Dolabella meo præclarissime gesta. Manabat enim illud malum urbanum, & ita corroborabatur quotidie, ut ego quidem & Urbi, & otio diffiderem urbano. Sed ita compressa est, ut mihi videamur omne jam ad tempus ab illo duntaxat 'fordidissimo periculo tuti futuri. Reliqua, magna sunt, ac multa: sed posita omnia in vobis. quamquam primum quidque explicemus. Nam, ut adhuc quidem actum est, non regno, sed rege liberati videmur. Interfecto enim rege, regios

M 7

omnes